

Михайловина С.О.,
канд. екон. наук, доцент,
доцент кафедри обліку і оподаткування
Уманський національний університет
м. Умань

РОЗПОДІЛ ВИТРАТ В УМОВАХ СЕЗОННОГО АГРАРНОГО ВИРОБНИЦТВА: ОБЛІКОВО-МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ

Розподіл витрат в умовах сезонного аграрного виробництва є однією з ключових проблем організації бухгалтерського обліку, що безпосередньо впливає на достовірність фінансової звітності та якість управлінських рішень. Сільськогосподарська діяльність характеризується тривалим виробничим циклом, біологічними процесами та нерівномірністю здійснення витрат і отримання доходів як результат отримуємо об'єктивний розрив між витратною та дохідною фазами. За таких умов застосування традиційних підходів до обліку витрат, орієнтованих на рівномірність господарських процесів, не забезпечує належної відповідності принципу нарахування та принципу відповідності доходів і витрат, що обумовлює необхідність дослідження теоретико-методичних засад розподілу витрат.

Аналіз наукових досліджень свідчить про наявність значного інтересу до проблем обліку витрат у сільському господарстві, проте питання їх розподілу в умовах сезонності розкрито недостатньо. Так, О. Мошковська [1] обґрунтовує доцільність обліку витрат не лише за об'єктами калькулювання, а й за періодами їх виникнення, наголошуючи на необхідності розмежування витрат під урожай поточного та майбутніх років, що дозволяє підвищити точність формування собівартості продукції. Н. Здирко та Я. Іщенко [2] акцентують увагу на необхідності адаптації облікових систем до специфіки діяльності фермерських господарств, зокрема шляхом деталізації витрат за видами діяльності та розробки внутрішніх регламентів обліку, що створює передумови для більш обґрунтованого розподілу витрат у часі. Водночас Н. Овчарова, О. Кравченко та Р. Бобошко [3] підкреслюють важливість формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами з урахуванням технологічних етапів виробництва, що фактично передбачає їх фазову структуру і може розглядатися як основа для сезонного розподілу. Разом із тим, зазначені підходи не формують цілісної методики розподілу витрат між звітними періодами в умовах сезонного виробництва, що зумовлює актуальність подальших досліджень.

Економічна сутність сезонного розподілу витрат полягає у віднесенні витрат до тих звітних періодів, у яких вони забезпечують отримання економічних вигід. В аграрному виробництві цей процес ускладнюється

тим, що витрати здійснюються протягом кількох місяців або навіть років, тоді як дохід формується, переважно у період реалізації сільськогосподарської продукції. Особливо це характерно для рослинництва, де витрати на підготовку ґрунту, посів, догляд за культурами здійснюються в одному звітному періоді, а дохід визнається в іншому. Така специфіка обумовлює необхідність застосування спеціальних методичних підходів до розподілу витрат між періодами з метою забезпечення об'єктивного відображення фінансових результатів.

Сезонність аграрного виробництва впливає на формування витрат через їх концентрацію у визначені періоди, нерівномірність використання ресурсів та циклічність грошових потоків. У пікові періоди, зокрема під час посівної та збиральної кампаній, спостерігається значне зростання витрат на матеріальні ресурси, оплату праці та експлуатацію техніки, тоді як у міжсезонний період витрати суттєво знижуються. Така нерівномірність ускладнює розподіл загальновиробничих витрат та формування достовірної собівартості продукції.

Суттєвою проблемою є відсутність у нормативному регулюванні чітко визначених критеріїв сезонного розподілу витрат. Практика свідчить, що підприємства самостійно визначають підходи до розподілу витрат, що призводить до неоднорідності облікових рішень та зниження порівнянності фінансової звітності. Особливо складним є питання віднесення витрат на підготовчі агротехнічні заходи, які за своєю економічною сутністю формують умови для отримання майбутніх економічних вигід і повинні розглядатися як витрати майбутніх періодів. Водночас їх облік часто здійснюється без належного розмежування, що спотворює фінансові результати звітних періодів.

Окремої уваги потребує проблема оцінки незавершеного виробництва, яке в умовах сезонного виробництва може становити значну частку активів підприємства на кінець звітного періоду. Оскільки повна виробнича собівартість продукції визначається лише після завершення виробничого циклу, оцінка незавершеного виробництва базується на фактично понесених витратах, що не завжди відображає реальну економічну цінність активів. Це зумовлює необхідність удосконалення аналітичного обліку та впровадження підходів, які дозволяють більш точно оцінити ступінь готовності продукції.

З метою підвищення достовірності сезонного розподілу витрат доцільно застосовувати комплекс методичних підходів. По-перше, фазовий підхід, який передбачає групування витрат за стадіями виробничого процесу, дозволяє більш точно співвідносити витрати з результатами діяльності. По-друге, пропорційний розподіл витрат між звітними періодами на основі обґрунтованих баз, таких як площа посівів або обсяг виконаних робіт, сприяє більш рівномірному відображенню витрат у часі.

По-третє, доцільним є виділення витрат майбутніх періодів як окремого об'єкта обліку, що забезпечує дотримання принципу відповідності доходів і витрат. По-четверте, важливим є розвиток аналітичного обліку з деталізацією витрат за культурами, полями та виробничими циклами, що підвищує інформаційну цінність облікових даних.

Отже, розподіл витрат в умовах сезонного аграрного виробництва є складним багатофакторним процесом, що потребує адаптації традиційних облікових підходів до специфіки галузі. Запропоновані напрями, зокрема застосування фазового підходу, пропорційного розподілу витрат та розвитку аналітичного обліку, дозволяють підвищити точність формування собівартості продукції та фінансових результатів.

Список використаних джерел

1. Мошковська О. Особливості обліку витрат і калькулювання собівартості продукції в сільському господарстві. *Grail of Science*. 2025. № 55. С. 280–288. <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.22.08.2025.030>.
2. Здирко Н., Іщенко Я. Організаційні основи побудови системи обліку витрат виробництва фермерських господарств. *Економіка та суспільство*. 2023. № 50. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-50-86>.
3. Овчарова Н., Кравченко О., Бобошко Р. Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами сільськогосподарських підприємств. *Економіка та суспільство*. 2021. № 30. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-30-45>.

Молдован О.П.,
здобувачка другого (магістерського) рівня вищої освіти
обліково-фінансового факультету
Науковий керівник – **Дубініна М.В.,**
д-р екон. наук, професор
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ІНФОРМАЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Фінансові результати є ключовим узагальнюючим показником діяльності аграрного підприємства, який відображає ефективність використання ресурсів і досягнення стратегічних цілей. Вони формуються під впливом усіх видів діяльності - виробничої, збутової, інвестиційної та фінансової. Саме через систему фінансових результатів здійснюється оцінка господарської діяльності підприємства. У сучасних умовах ринкової